

*Aventurers
a la força*

Els bidets no varen arribar mai

Fco. J. Sánchez Cuenca

Quan Billy Wilder va arribar a Califòrnia, l'any 1934, el seu vell amic Joseph Mandel ja tenia allà casa amb piscina. Wilder va quedar impressionat per aquell luxe. Era un món de cine i el seu vell amic era un personatge de cine.

Joseph Mendel, que ara nomia Joe May, havia nascut ric a Viena i tenia vint anys més que no Wilder. En la primera dècada del segle, Viena era una ciutat "habitada per diletants disposats a no prendre's res seriosament, llevat del plaer momentani. El resultat és, naturalment, depriment". Aquesta era la severa opinió del *The Times* londinenc, però, abans que esclatàs la Primera Guerra Mundial. Mandel, ben conegut als elegants antres nocturns com el Tabarin, per la generositat amb les ballarines més procaces, era partidari de no exposar la seva vida per la pàtria a les trinxeres. Quan el varen cridar a files, va convèncer l'Alt Estat Major austro-

hongarès que ell podia contribuir a la victòria per mitjans gens violents: es tractava de projectar imatges cinematogràfiques d'una bella dona (la seva pròpia esposa, Mia) sobre el cel del front; els russos, anorreats, llançarien les armes a terra.

A Mandel, no només no el varen afusellar, sinó que, a més, va tornar a començar la seva carrera cinematogràfica a la postguerra amb bon peu. La UFA alemanya planejava competir amb les grans produccions historicistes italianes estil *Cabiria* i, fins i tot, venjar-se davant del món, per la derrota militar. Així que d'un Berlín ocupat per mutilats de guerra, prostitutes i especuladors varen començar a sorgir títols com *Veritas vincit* (1918), un dramot colossal sobre la transmigració de les ànimes situat en un escenari ultraexòtic, o *La tumba índia* (1919), una mena de megaproducte orientalista amb incrustacions del més pur expressionisme simbòlic: en un primer

pla, diverses rates patriòtiques rosseguen amb èxit les cadenes de l'heroi presoner. Aquestes dues pel·lícules estaven firmades pel director Joseph Mandel i no desentonen d'altres dramons històrics de pressupost desmesurat, com els realitzats aleshores per un tal Ernest Lubitsch.

I és que Mandel posseïa instint. Havia abandonat les bambolines com a director d'operetes en el moment exacte històric que els nord-americans començaven a desplaçar *La viuda alegre* i les seves seqüeles dels escenaris (encara que les varen reintroduir posteriorment al cine per obra dels exiliats) i ara el públic de Broadway només s'engrescava amb els nous musicals vernacles. Però Mandel, en el nou mitjà, es troba com un peix dins l'aigua. Contractat pel prestigiós productor Erich Pommer (futur aventurer a la força), dirigeix posteriorment *Retorno al hogar* (1928) i *Asphalt* (1929), dues valuoses aportacions a l'espessa però angulosa visió expressionista de la vida.

Pel que fa a la seva emigració a Hollywood des del seus refugis daurats de París, seria aventurat suposar que Mandel hagués arribat a experimentar l'exili com un drama, i molt manco com una tragèdia. Bon col·lega, aconsegueix un contracte de tres mesos per un fugitiu Wilder sense recursos. I immediatament li envia un altre telegrama en el qual li pregava que, quan hi anàs, li dugués tres bidets ("aquí ni els coneixen", telegrafia desesperat per l'enyorament incompres) i un passapurès per a espinacs (la seva bella esposa va seguir sent una excel·lent cuinera centreeuropea a Califòrnia), més 120 botelles d'un exquisit vi francès de bona collita. Tres encàrrecs impossibles efectuats per un cineasta nord-americà que nomia Joe May, que després pretenia, com si res, que el seu nou productor de la Fox li abonàs les despeses de la seva pedicura. ♦

Article publicat a la revista Temps Moderns de setembre de 1998

Asphalt